

Rozsah přednášky

- * Kvantová teorie jedné částice
- * Základní formalismus a postuláty kvantové teorie
- * Interpretace kvantového formalismu *à la Kodaň*
- * Časový vývoj v kvantové mechanice
- * Jednoduché kvantové problémy s jednou částicí
  - Částice v potenciálové jámě
  - Lineární harmonický oscilátor
  - Moment hybnosti a spin elektronu
  - Atom vodíku
- * Kvantové provázání, kvantové počítání a dekoherence

Stav: centrální pojem KM

Kvantový stav je vždy reprezentován vektorem!

Pojem stavu zná i klasická mechanika, termodynamika a optika

- Stav plynu (V, p, T) ← Není vektorem
- Stav soustavy hmotných bodů $(q_1, p_1, q_2, p_2, \dots)$ ← Není normalizovaný
- Polarizační stav světla $|R\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 \\ -i \end{pmatrix}$ ← Je normalizovaný a komplexní

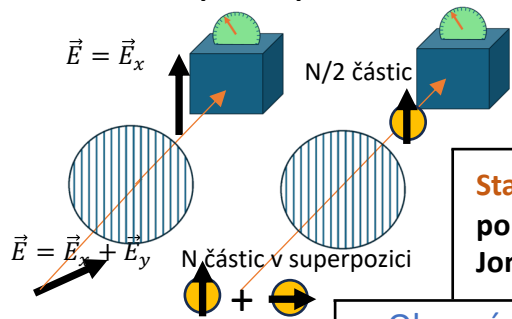
Stav kvantového systému je kompletně popsán **normalizovaným**, obecně **komplexním vektorem**. Naučíme se tento vektor **reprezentovat**, **interpretovat** a popisovat jeho časový vývoj.

Výchozí poznatky o mikrosvětě

- Dualitní chování elementárních "částic":** entity intuitivně považované za **částice** vykazují interferenci, tedy **vlňové chování**; entity experimentálně (sic!) potvrzené jako **vlňové** vykazují **částicové chování**
- Diskrétní charakter stavů (kvantování):** vázané stavy částic vykazují **diskrétní energetické stavy**
- Předběžně lze říci: V mikrosvětě nelze "naivně" měřit** kontinuálně polohu, rychlost a další veličiny – nemáme "čím" se dívat.

Klasický experiment s polarizací

Měření a manipulace polarizace světla

	Klasicky	Kvantově
Detektor měří energii jako	$I \approx E^2$	$N\hbar\omega$ (počet částic s kvantem energie)
Polarizátor propouští	složku pole E v daném směru	částice s polarizací v daném směru

Stav světla = polarizaci popíšeme jednotkovými Jonesovými vektory.

Lineárně polarizované světlo:

$$\vec{v} = \frac{1}{\sqrt{a^2+b^2}} \begin{pmatrix} a \\ b \end{pmatrix}$$

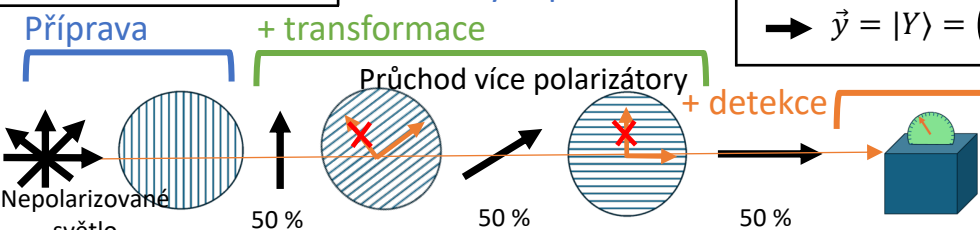
$$a = E_x e^{i\phi_x}$$

$$b = E_y e^{i\phi_y}$$

$$\vec{x} = |X\rangle = \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix} \quad \rightarrow \quad |D\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix}$$

$$\vec{y} = |Y\rangle = \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix} \quad \rightarrow \quad |A\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 \\ -1 \end{pmatrix}$$

Obecný experiment

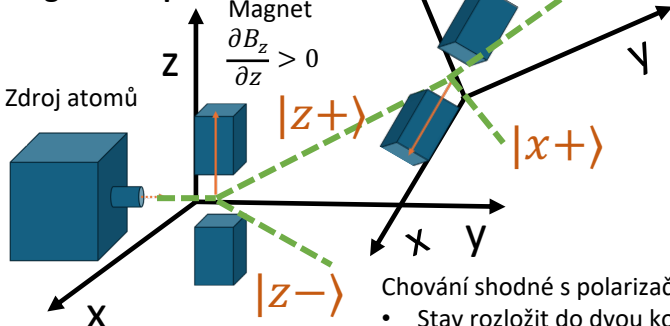

Polarizaci lze vždy reprezentovat jako **"superpozici"** dvou kolmých polarizací, např.

$$|D\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix} + \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix}$$

Sternův – Gerlachův experiment

Vychýlení atomu v nehomogenním magnetickém poli

Chování shodné s polarizačním:

- Stav rozložit do dvou kolmých složek
- **Stavový vektor tu NENÍ shodný s prostorovým průmětem spinu!!!**

Formalismus kvantové mechaniky

Vypadá do značné míry jako "zobecněné" Jonesovy vektory

- Každý stav je reprezentován jednotkovým "sloupcovým", tzv. **ket vektorem**, graficky např. $|\psi_1\rangle$,
- navzájem neslučitelné stavy = ortogonální vektory

Skalární součin vektorů $|\psi_1\rangle$ a $|\psi_2\rangle$ značíme $\langle\psi_1|\psi_2\rangle$

Stavy jsou normalizované na 1, tj. $\langle\psi_1|\psi_1\rangle = 1$

Pro **neslučitelné** (plně odlišitelné) stavy platí $\langle\psi_1|\psi_2\rangle = 0$

Zápis $\langle\psi_1|$ odpovídá "řádkovému" vektoru, tzv. **bra vektoru**
 $|\psi\rangle = a_1|\psi_1\rangle + b_1|\psi_2\rangle \rightarrow |a_1|^2 \dots$ pravděpodobnost naměřit systém ve stavu $|\psi_1\rangle$

Příště: Manipulace stavu světla se provádí pomocí matic

**Operátory
Filtry
Detektory**

Zdroje:

Přednáška UKM z roku 2021: <https://www.mancal.cz/teaching/introduction-to-quantum-theory-lecture/>

• Úvod do úvodu: <https://www.youtube.com/embed/gvBTr0eiitM>

• Jonesův formalismus:

• Pojem stavu: <https://www.youtube.com/embed/veq4RkPJ1SQ>

https://en.wikipedia.org/wiki/Jones_calculus

Článek v časopise Vesmír: T. Mančal, Alberte nezlob se, Vesmír 102 (2023) 498